

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МИЛЛИ МУЗЕЕ БАСМАЛАРЫНА РЕЦЕНЗИЯ

1. «Окна» Победы. Каталог коллекции плакатов «Окна сатиры» 1941–1945 гг. Национального музея Республики Татарстан / Авт.-сост. В.В. Иванова, Н.В. Фомина. – Казан: Заман, 2012. – 136 с.: ил.;

2. Плакаты Победы. Каталог коллекции плакатов, изданных в Казани в годы Великой Отечественной войны 1941–1945 гг., из собрания Национального музея Республики Татарстан / Авт.-сост. В.В. Иванова, Н.В. Фомина. – Казань: Заман, 2014. – 72 с.: ил.

Татарстан Республикасы Милли музейең киң күләмле тасвирий материаллар фондының бер өлешен тәшкит иткән, Бөек Ватан сугышы елларында Татарстанда эшләнгән плакатларның рецензияләнгән бу ике басмасы да киң катлау кызыксынучылар өчен аз билгеле, әмма алар бик зур әһәмияткә ия хезмәтләр.

Беренче басма Мәскәүдә нәшер ителгән «Окна ТАСС» «Окна сатиры» дип аталган һәм «Татхудожник» берләшмәсе бастырып чыгарган плакатларга багышланган. Республиканың әйдәп баручы рәссамнары Н.М. Сокольский, И.Е. Бобровицкий, Э.Б. Гельмс, А.Н. Кашаев һ.б., Казанның танылган шагыйрьләре Б.И. Зернитов, А.Г. Бендецкий һ.б. белән бергәләп, сугышның беренче көннәрендә үк, фронттагы һәм тылдагы мөһим вакыйгаларга жәһәт рәвештә мөнәсәбәтләрен белдереп, шушы плакатларны чыгарганнар. Алар трафарет басма техникасында эшләнгәннәр, тиражлары 300 дән артаган.

Икенче басма шул ук теманы дәвам итеп, асылда, Татар дәүләт нәшрияты, ТАСС Эчке эшләр халык комиссариатының Казан

шәһәр янгыннан саклау бүлегенә һәм СССР Сәламәтлекне саклау Халык комиссариаты Медгизы тарафыннан күпмәңле тиражлар белән Казандагы типографияләрдә – Ташполиграфта, К. Якуб исемендәге китап фабрикасында типографик ысул ярдәмендә каталогта Мәскәүнең күренекле осталары Д.С. Моор, В.Н. Дени һ.б.ның татарчага тәржемә ителеп Казанда чыгарылган плакатлары бирелгән. Танылган татар рәссамнары Б.М. Альменов, Р.Ф. Сәйфуллина һ.б.ның басып алуучыларга көрәшкә, тылда фидкарь хезмәткә, фашистларның мәкерлеген һәм ерткычлыгын фаш итүдә уяулыкка чакырган, совет кешеләренең батырлыгын данлаган үзенчәлекле рәсемнәре буенча эшләнгән плакатлар аеруча кызыксыну уята һәм ул жыентыкның кыйммәтен көчәйтә.

Ике басма да фәннилек һәм популярлык белән сугарылган. Барлык плакатларның да фәнни тасвирламасы бар, рәссамнарның биографияләрен, автор текстларын, библиографияләренә эченә алган белешмәләр аппараты урын алган. Кереш мәкаләләрдә сугыш чорында плакатлар нәшер итү буенча Республика эшчәнлегенә

нең төп этаплары, рәссамнар эше спецификасы, хәрби плакатлар коллекциясен саклауда һәм популярлаштыруда музейның роле ачыклана. Әлеге басмаларның мөһим үзенчәлеге шунда, барлык плакатлар да югары полиграфик сыйфат белән эшләнган; бу аларның музейдагы сугыш елларына багышланып, 1940 һәм 1960 елларда басылып чыккан башка басмалардан сыйфат ягыннан күпкә югары булуын раслый.

Рецензияләнган басма музей хезмәткәрләре – ТР ММ тасвирый һәм документаль бүлеге мөдире Н.В. Фомина белән ТР ММ Татарстан тарихы һәм мәдәнияте бүлеге өлкән фәнни хезмәткәре В.В. Иванованың күпьеллык фәнни-тикшеренү һәм саклаучылык эшләре нәтижәсе булып тора. Басмаларның фәнни яктан югары дәрәжәдә башкарылуы

ТР ММ генераль директоры тарих фәннәре докторы Г.Р. Нәжипова һәм аның фәнни-тикшеренү эшләре буенча урынбасары С.Ю. Измайлова житәкчелегендәг редакцион коллегия эшчәнлегенә белән дә бәяләнә. Полиграфик яктан сыйфатлы булуы – күп еллар дәвамында музей һәм сәнгать эсәрләре бастыру буенча специальләшкән «заман» нәшрияты коллективы тырышлыгы нәтижәсе.

ТР Милли музей тупланмасындагы сугыш еллары плакатларының 2012 һәм 2014 елларда нәшер ителгән каталогы бүгенге тарихи шартларда илебездәге плакатлар сәнгәтен өйрәнүдә һәм популярлаштыруда, фашизмга каршы совет пропагандасын өйрәнүдә әһәмиятен торган саен арттыра бара.

Улемнова Ольга Львовна,

сәнгать фәннәре кандидаты, Г. Ибраһимов исемдәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институтының тасвирый һәм декоратив-гамәли сәнгать бүлеге айдәп баручы фәнни хезмәткәре